

KSC s. Husák, „má socialistické soutěžení právě v současné době mimořádný ekonomický, ale i politický a morální význam“ [Rudé právo 1982].

Naděžda Kravarová

Literatura

Dělnická třída v průmyslových závodech. Praha, ÚFS ČSAV 1980.

Himal, J. a kol.: *Nositelé revolučních tradic.* Praha, Práce 1979.

Huláková, M.: *O socialistické práci a socialistickém životě.* Nová mysl 1964, č. 4.

Huláková, M.: *Technika a kulturní revoluce v Brigádách socialistické práce.* Nová mysl 1961, č. 3.

Jašík, L.: *Revoluční poslání BSP.* Život strany 1981, č. 21.

Kadlecová, M.: *Zálohy brigád socialistické práce.* Praha, Práce 1980.

Krumpl, J.: *Aktuální problémy hnutí za socialistický vztah k práci.* Odborář 1966, č. 18.

Krumpl, J.: *Brigády socialistické práce.* Praha, Práce 1973.

Krumpl, J.: *Co je to brigáda socialistické práce.* Odborář 1966, č. 5.

Krumpl, J. — Motl, J.: *Sociologický průzkum.* Praha, ÚRO EO 1976.

Lenin, V. I.: *Spisy*, sv. 26. Praha, SNPL 1956.

Projev soudruha G. Husáka na X. všeodborovém sjezdu. Rudé právo 1982, 16. IV.

Provazník, J. — Vlasák, F.: *Socialistické soutěžení v ČSSR.* Praha, Práce 1960.

Rudé právo 1982, 16. IV.

Zásady vlády ČSSR a ÚRO pro rozvoj, kontrolu, hodnocení a oceňování hnutí brigád socialistické práce. Zpravodaj ROH 1981, č. 5.

Z činnosti problémových komisí mnohostranné spolupráce akademií věd socialistických zemí

Ve dnech od 22. do 25. června 1982 se v Praze souběžně uskutečnilo zasedání pracovní skupiny *Tendence a perspektivy rozvoje dělnické třídy* 5. problémové komise mnohostranné spolupráce akademií věd socialistických zemí *Dělnická třída ve světovém revolučním procesu* a zasedání pracovní skupiny *Vzdělání a sociální mobilita* 3. problémové komise mnohostranné spolupráce akademií věd socialistických zemí *Evoluce sociální struktury socialistické společnosti. Sociální plánování a prognózování*.

Na obou zasedáních byly v souladu s předchozími koordinačními dohodami projednávány aktuální politicko-ideologické souvislosti a otevřené teoreticko-metodologické otázky sociologického zkoumání dělnické třídy v sociální struktuře socialistické společnosti, z nichž některé jsou též tématem tohoto čísla Sociologického časopisu.

Zasedání pracovní skupiny *Tendence a perspektivy rozvoje dělnické třídy* se zúčastnili:

za BLR — V. Ivanov, Sofijská univerzita

za MLR — F. Kovacs, Maďarská akademie věd, S. Benedek, Ústav dělnického hnutí při ÚV MSDS,

za NDR — W. Morgenstern, Akademie společenských věd, Berlin, Ústav mezinárodního dělnického hnutí,

za SSSR — L. A. Gordon, Ústav mezinárodního dělnického hnutí AV SSSR, Moskva,

za ČSSR — M. Huláková, J. Vlácil, J. Večerník, J. Hartl, J. Masnerová, V. Kuchařová, J. Šanderová, N. Kravarová, Ústav pro filozofii a sociologii ČSAV.

Zasedání pracovní skupiny *Vzdělání a sociální mobilita* se zúčastnili:

za BLR — M. Stefanov, K. Gospodinov, Ústav vědeckých výzkumů mládeže, Sofia,

za NDR — M. Nickel, Akademie pedagogických věd, Berlin,

za PLR — Z. Sufin, Ústav filozofie a sociologie PAV, Varšava

za SSSR — F. R. Filippov, G. A. Slesarev, V. Malova, J. D. Igitchanjan, Ústav sociologických výzkumů AV SSSR, Moskva,

za ČSSR — A. Matějovský, Ústav pro filozofii a sociologii ČSAV, D. Holda, J. Munk, Ústav marxismu-leninismu University Karlovy, B. Bodnářová, L. Macháček, F. Tašký, Ústav pro filozofii a sociologii SAV.

Jednání obou pracovních skupin bylo zahájeno společnou vědeckou konferencí *Dělnická třída a vzdělání v socialistické společnosti* uspořádanou Ústavem pro filozofii a sociologii ČSAV a Ústavem marxismu-leninismu University Karlovy.

Na vědecké konferenci byly proneseny nebo předloženy následující referáty a vystoupení:

- M. Huláková: *Dělnická třída a vědeckotechnická revoluce v podmínkách kapitalismu a socialismu*
F. R. Filippov: *Sociální důsledky růstu úrovně vzdělání dělnické třídy v podmínkách rozvinutého socialismu*
V. Ivanov: *Sociální aktivita dělnické třídy*
L. Macháček: *Sociálně profesní orientace mládeže v ČSSR*
L. A. Gordon: *Metodologické problémy výzkumu úrovně vzdělání dělnické třídy*
Z. Sufin: *Objektivní podmínky a subjektivní faktory ve zvyšování úrovně vzdělání*
G. A. Slesarev: *Formování mladého pokolení dělnické třídy SSSR v systému profesionálně technického vzdělání*
A. Matějovský, J. Munk: *Vzdělání v procesu výstavby socialismu v ČSSR*

Účastníci konference vysoce hodnotili iniciativu československých organizátorů, kteří připravili společné setkání dvou pracovních skupin 3. a 5. problémové komise. Ocenili takto koordinované zasedání jako velmi plodné a užitečné pro integraci společného úsilí, které je zaměřeno na řešení závažných problémů v oblasti rozvoje dělnické třídy a sociální struktury socialistické společnosti. Byl přijat návrh československé strany na vydání sborníku referátů z vědecké konference v ruském jazyce v ČSSR.

Společná konference pracovních skupin různých problémových komisí vlastně poprvé v historii této formy mnohostranné spolupráce umožnila výměnu poznatků, zkušeností i komparaci používaných metodologických i metodických postupů při zajišťování výzkumných programů, které mají i obsahově řadu styčných bodů.

Jednání naznačilo i některé možnosti zefektivnění dosavadních způsobů mezinárodní spolupráce sociologů socialistických zemí a účastníci se shodli na tom, že v dalších plánech spolupráce je třeba tyto možnosti brát v úvahu.

Největší přínos ovšem představoval vlastní obsah konference. Referující i další účastníci, kteří vystoupili v živé diskusi, zdůrazňovali nezbytnost sociologické analýzy jevů a procesů, které přináší růst vzdělání, kvalifikace a obecně pak růst sociální aktivity dělnické třídy v současných podmínkách budování rozvinuté socialistické společnosti. Jednání se vyznačovalo otevřeností, soudružskou kritičností a — ve srovnání s obdobnými setkáními v minulosti — i zvýšenou náročností, s níž byly posuzovány dosavadní výsledky výzkumné práce.

Na zasedání pracovní skupiny *Tendence a perspektivy rozvoje dělnické třídy* byly posouzeny dosavadní výsledky vědecké činnosti zúčastněných národních částí 5. problémové komise. Členové skupiny s uspokojením konstatovali, že mimo jiné právě z jejich řad, v souvislosti s plněním plánovaných úkolů problémové komise, vyšel autorský příspěvek M. Hulákové a J. Večerníka *Rabočij klass ČSSR: genezis, dynamika, perspektivy* v publikaci *Razvitiye rabočego klassa v socialističeskom obščestve*, poctěné mezinárodní cenou na zasedání vicepresidentů akademií věd socialistických zemí na úseku společenských věd v Berlíně v květnu 1982.

V průběhu jednání byly upřesněny plány práce komise do konce roku 1985.

Hlavní příspěvky předložené na zasedání pracovní skupiny jsou v souladu s přijatým návrhem československé části problémové komise publikovány v tomto monografickém čísle Sociologického časopisu.

Členové pracovní skupiny prodiskutovali tematický návrh na zpracování mezinárodní monografie *Dělnická třída zemí socialistického společenství; tendence a perspektivy rozvoje a uplatnění její vedoucí úlohy*, který připravila československá část problémové komise. Podrobně byla projednána koncepce práce a stanoven postup dalšího rozpracování navržených problémových okruhů.

V rámci problematiky ekonomické aktivity dělnické třídy se připravovaná monografie zaměří především na zdůraznění objektivně nového postavení dělnické třídy, která stojí v centru nezbytných intenzifikačních procesů charakterizujících současnou a nadcházející etapu rozvoje socialistických ekonomik.

V rámci problematiky reprodukce dělnické třídy autoři zdůrazní zejména její objektivní a subjektivní aspekty, které se rozvíjejí jak v kontinuitě vůči minulosti, tak tvorbou nových charakteristik. Reprodukce dělnické třídy je nutně i reprodukci socialistických výrobních vztahů, a to nejen kvantitativně, ale především kvalitativně. Proto také nová etapa jejich rozvoje klade vyšší požadavky na kvalitu složení dělnické třídy, pokud jde o její odbornou a politickou připravenost i úroveň její všeobecné kultury. V úvahu je rovněž třeba vzít novou skutečnost, že dělnická tří-

da socialistických zemí je z hlediska sociálních aspektů reprodukce značně stabilizovanou společenskou skupinou.

Při zkoumání hodnotového světa dělnické třídy autoři ukáží pevné propojení tradičních dělnických hodnot s ideály socialismu, které představují základnu aktivizace subjektivního faktoru výroby, nabývajícího neustále na významu. Proto je třeba zkoumat aspekty vědomí jak v souvislosti s jednotlivými procesy, tak v relativní autonomii při zdůraznění jejich vzájemné provázanosti a integrace.

V rámci problematiky společenských aktivit dělnické třídy pak bude analyzována její mnohostranná účast na řízení výroby a společnosti v politické, hospodářské, sociální a kulturní oblasti.

Účastníci zasedání se shodli v tom, že monografie bude tyto problémové okruhy rozebírat jednak v obecné části, pod zorným úhlem budoucnosti dělnické třídy, zákonitostí intenzifikace výroby a rozvoje této třídy, dialektiky internacionálního a národního v jejím rozvoji a případných dalších hledisek, jednak v části věnované specifickým tendencím rozvoje dělnické třídy v jednotlivých zúčastněných zemích.

Československá část problémové komise, která je současně koordinátorem pracovní skupiny, byla účastníky zasedání pověřena průběžným zabezpečováním podmínek pro redakční práci na této monografii.

Na závěr zasedání se účastníci usnesli, že

- československá část problémové komise zabezpečí průběžně podmínky pro redakční práci na monografii tak, aby její první varianta mohla být předložena do konce r. 1983 a konečná verze pro odevzdání do nakladatelství podle pětiletého plánu problémové komise v 2. polovině roku 1984;
- na jednání pracovní skupiny v Sofii bude stanoven redakční kolektiv a upřesněna dělba práce na jednotlivých kapitolách monografie.

Na zasedání pracovní skupiny *Vzdělání a sociální mobilita* byly posouzeny výsledky práce dosažené v jednotlivých zemích a upřesněny plány práce na období do konce roku 1985.

Účastníci zasedání vysoce ocenili práci členů mezinárodního autorského kolektivu a koordinační a redakční rady, kteří připravili k vydání mezinárodní kolektivní monografii *Mládež a vysokoškolské vzdělání*. Ústav výzkumu mládeže v Sofii zabezpečil vydání této monografie v anglickém jazyce v termínu, který ji umožnil předložit na X. Světovém sociologickém kongresu v Mexiku. Byla prodiskutována a schválena první varianta struktury rozšířeného vydání této monografie, které připravuje autorský kolektiv. Pracovní skupina požádala Ústav sociologických výzkumů AV SSSR o zajištění redakční práce na rozšířeném vydání monografie.

V souladu s plánem pracovní skupiny se uskutečnila diskuse k otázce vydání společné monografie *Sociální mobilita v socialistických zemích*. Bylo dosaženo dohody v tom, že první část publikace se bude týkat teoretických a metodologických problémů; druhá bude obsahovat konkrétní výsledky výzkumů v zemích, které se zúčastní přípravy monografie.

Všichni účastníci zasedání podpořili návrh bulharské delegace na opakování výzkumu *Vliv vysokoškolského vzdělání na vývoj a reprodukci sociální struktury socialistické společnosti* a dohodli se na tom, že projednají možnost jeho realizace s vedením svých ústavů v každé zúčastněné zemi.

V průběhu zasedání se uskutečnil „kulatý stůl“ na téma *Aktuální problémy pracující mládeže v socialistických zemích*, jehož se zúčastnili představitelé jednotlivých zemí v pracovní skupině *Vzdělání a sociální mobilita* a pracovníci Ústavu pro filozofii a sociologii ČSAV.

Na společném závěrečném setkání obou pracovních skupin vyjádřili zahraniční účastníci poděkování československým organizátorům konference za obsahovou přípravu a zajištění úspěšného průběhu konference i zasedání obou skupin. Všichni se shodli v tom, že výsledky jednání vytvořili příznivé podmínky pro splnění náročných plánovaných úkolů těchto skupin v dalším období jejich činnosti.

Antonín Matějovský
Jan Vlášil